

XXXVII. Euskal Herriko eskulangintza azoka

Ereintza elkarteko Eskulangintza taldea

Sarrera

Urtero bezala, eta *Oarso* aldizkariak ematen digun aukeraz baliatuz, Ereintza elkarteak antolatzen duen Erretereriako Euskal Herriko XXXVII. Eskulangintza azokaren berri ematera gatoz. Azoka apirilaren 30etik maiatzaren 3ra bitartean ospatu da; hau da, ostegunetik igandera, eta ohi bezala, Merkatuzar kultur guneko "Jose Luis Caso" aretoan egin da.

Euskal Herriko artisau azoken artean aspaldikoena da hau eta hainbat aro edo etapa igaro ditu hasierako garai haietatik gaurdaino. Horietaz gogoratzea ezinbestekoa dela iruditzen zaigu, azokak izan duen bilakaeraz jabetzeko.

Industrializazio gordinaren eta serieko fabrikazioaren garaia zen: lanbide tradizionalak gainbeheran zetozen eta testuinguru sozial eta politikoak urte luzez itzalean edukitako izaera propioaren elementuak berreskuratu nahi ziren. Egoera haren aurrean, Ereintza elkarteak artisautzaren aldeko apustua egin zuen, eta une aproposan betetzeke zegoen hutsunea beteaz, arrakasta lortu zuen.

Herri kulturen erdi galdua zegoen arlo bat berreskuratzeaz gain, laster ikusi zen proiektuak sektorerako zentzu ekonomikoa ere bazekarrela. Klean egindako hasierako urteen ondoren, geroz eta handiagoa zen azokaren oihartzuna. Hogeita bosgarren urtemugak mugarrira jarri zuen proiektuaren historia txikian (erakusketak, jardunaldiak, artisauen katalogoa...). Hala ere, 25 urteko ibilbidearen ondoren, gizarte-egoera aldatuta zegoen: eskuz eta banaka egindako lanaren balioa berreskuratua zegoen, baina horrekin batera, kontsumitzaile-

leak produktuari eta artisau-eskaintzari zion esijentzia-maila ere handitu zen.

Proiektu honek Gipuzkoako Foru Aldundia-
ren (Berrikuntzako, Landa Garapeneko eta Turismo Sailaren) eta Erretereriako Udalaren babes
a eta laguntza du.

Aurtengo berrikuntzak

Aurtengo azoka hitz batekin definitu beharko bagenu, "bikaintasunarena" izan dela esan beharko genuke. Bai bere antolaketarengatik eta baita bertan parte hartu duten artisauengatik, Erretereriako azoka estatuko azoka hobereenen parekoa dela esan behar da. Hori artisauek beraiek esaten digute behin eta berriz. Izan ere, artisauen aukeraketa orekatuak eta bere lan-mailak inguruan egiten diren azoketatik bereizten gaitu, non ikusleek ikerkuntza, abangoardia, goi mailako kalitatea eta berrikuntza ikusteko aukera izaten duten. Azken finean, salmenta lekua ez ezik erakustoki berezia ere bada.

Zentzu honetan bi ekimen antolatu dira azokaren egunen barruan: Kunsthal diseinu-eskolarekin lankidetzak eta Lantegi profesional bat artisauentzat.

Kunsthal diseinu-eskolarekin lankidetzak

Stand-en diseinua: Artiola artisautzaren gunearen eta Kunsthal diseinu eskolaren arteko iazko elkarlanaren esperientzia arrakastatsua-
ren ondoren, standen diseinuari buruzko lankidetzak eskaini da aurtengoa. Emaitzen hobekuntza xedetzat hartuta, azoka zabaldu aurretik hasi da

FORJA CESAR ALCOZ

Markina-Xemein

11

MARYAHERMOSO ARTE TEXTIL

Mendiguren 44

elkarlan hori, eta Kunsthal diseinu eskolako adi-tuek standa nola ipini, espazioa nola antolatu eta produktua nola aurkeztu erakutsiko diete artisauei. Beste arlo batzuk ere landu dira, hala nola erakusleihoak atontzeko teknikak, *packaginga*, proposamen grafikoak, merkaturatze-bide berriak eta abar.

Lantegi profesionala artisauentzat: objektuak mintzatzan

Sormenari buruzko tailer profesional hau, honako helburuarekin antolatu zen: "objektuek produktu bilakatu aurretik transmititzen digutena-rikiko sentikorrak izatea; gure produktuaren bidez istorioak kontatu nahi ditugu, bezeroak jasotzen duen informazioarekin gure enpresaren ezaugarri espezifikoa osatzen dugu".

Produktuen sorrera-prozesuak eta eroslearen alboan izaten duten bilakaera aztertzen dute PROZESU kontzeptua piezen diseinuan eta komunikazioan barneratuta, alderdi hauek kontuan hartuta:

- Denbora, laneko argudio gisa hartzea.
- Produktuaren historia eta sorkuntza-prozesuan izandako bilakaera aintzat hartzea.
- Amaitutako produktuaren ideia berraztertzea.
- Bakoitzaren produktua nola interpretatzen den ulertzea.

Jarduera horren xedea zen elkarlanerako sinergiak ezartzea artisautzaren pareko beste dizi-

plina batzuekin eta, aldi berean, sektorearen garapen profesionalerako harreman egokiak sortu. Ildo horretan, hizlari taldea eta haien curriculumazpimarratu nahi ditugu eta hainbat alorretako profesionalak direla nabarmendu.

Gaizka Zuazo: Nekazaritzako ingeniari teknikoa eta paisajismoko goi-mailako graduduna.

Ricardo Ruiz: Arkitektoa.

Susana Zaldivar: Arte Ederretan lizentziaduna. Mundu osoan egiten ditu erakusketak bere lan plastikoa aurkezteko, eta, horrez gainera, irakasle gisa aritzen da.

Tomas Carrascal: Arte Aplikatuaren eta Lanbide Artistikoen gradua du, publizitateko dekorazio eta arteko espezialitatean.

Zoritxarrez, azken unean antolatuta zegoen ekintza hau bertan behera utzi behar izan ba genuen ere, garbi dago zein norabidetan murgildurik egon nahi duen Erretereriako azokak.

Artisau parte hartzaileak, langintzak eta jatorri geografikoak

Artisauen hautaketa-prozesuan irizpide jakin batzuk erabiltzen dira. Hasteko, produktu-aukera zabala, era askotako lanak eta eskarmentu handia

duten artisauak aukeratzen dira; objektiboki bisitariei interesgarrienak irudituko zaizkienak ekartzen saiatzen gara beti. Era berean, ahalegin handia egiten da lanbide berriak eta produktuetan kalitatea eta berrikuntza batzen dituzten tailerrak ere ekartzeko.

Aurtengo azokan 44 artisau lantegik parte hartu dute, eta horietako 17 azokara inoiz etorri gabeak; beraz, parte-hartzaile guztien % 38 berriak ziren. Nabarmenezkoa da 2014. urteko edizioan parte hartu zuten tailer guztietatik hamarrek bakarrik errepikatu dutela aurtan. Beraz, urtez urte txandatzeko nabarmena izaten da artisauetan eta langintzetan. Gipuzkoako artisauetara lehenetsua eman arren, lurraldeen arteko oreka mantendu da, Euskal Herri osoko artisautza sektorearen ordezkaritza mantentzeko. Tailerren jatorria hau izan da: Gipuzkoa (20), Bizkaia (4), Nafarroa (6), Araba (5), Iparralde (2), Estatuko beste komunitate batzuk (6).

Eta lan-gaiei dagokienez, hauek izan ditugu ikusgai:

Zura (7): apaingarri-gauzakiak (1); torneatuak (1); zurezko betaurrekoak (1); jostailuak (2); eskultura eta taila (1); ezel zurezko tresneria (1)

Burdina eta metala (6): forjaketa artistikoa (2); galdaketa brontzean (1); hainbat bitxigintza (3)

Beira (4): beira puztua eta bitxiak (2); "fussing" beira (1); grabatua (1)

Buztina eta harria (7): apaingarriak orean (1); zeramika modelatua eta tornuan (3)

Zeramikazko osagarriak (2); hargintza (1)

Ehuna (6): ehun-osagarriak (1); espartinak (1); haurrentzako arropak (1); zeta eta artilezko gaiak (1); otarregintza garaikidea (1); tapizak eta ehun-gaiak (1)

Larrua (5): pilotak (1); larrugintza (2); abarkak (1); zapatagintza (1)

Papera eta kartoia (5): papergintza (1); sor-kuntzak paperean (1); kartoizko buruhandiak

eta panpinak (1); txotxongiloak (1); koadernaketa (1)

Bestelakoak (4): xaboi naturalak (1); euskal musika-tresnak (1); horma pintura eta "trompe-l'oil" (1); attrezzo eta diseinua (1)

Nabarmenezko artisau batzuk

Lehenik eta behin azpimarratu behar da parte-hartzaileen artean zenbait nazioko eta nazioarteko lehiaketetan hainbat sari jaso dituztela. Hori azokaren ezaugarria da, gainera.

Victor Goikoetxea: Artisau-artista hau ohiko margo-tailer batean hasi zen lanean, eta gero Parisko Institute Supérieur de Peinture Décorative institutuan diplomatu zen, *trompe-l'oil* delako teknikan. Beti teknika berriak ikertu nahian, hainbat herrialde eta zibilizazio ezagutu ditu, eta bizipen horien bidez bere sentipenak transmititu nahi ditu, bai alderdi arkitektonikoekin lotutakoak, baita alderdi paisajistikoekin eta giza alderdiekin lotutakoak ere. Une honetan, haren lanaren ardatza eskala handian landutako errealismo figuratiboa da, hots, horma-pintura.

Victor Goikoetxearen lana zenbait toki eta eraikin enblematikotan dago ikusgai (Ginebran adibidez), eta pintura figuratibo garaikidearen erreferentzia da, lan ikusgarriak egin baititu; ikusgarriak definizioz eta tamainaz.

Micazuki Zeramika: Saika Takuk (Japonia) eta Miguel Ángel Lorentek (Murtzia) osatzen dute Micazuki. Haien zeramika tradizioaren eta modernitatearen arteko fusioa da, eta haien lanetan beste arte batzuetan galdu egin diren balioak ikus ditzakegu, haien lanari indarra eta eksklusibotasuna ematen dioten balioak. Pieza bakoitza bakarra da, eta sorrera-prozesuan agertzen diren efektu naturalak eta bat-batekoak aintzat hartuta ekoizten dute.

Jakien kolore, forma nahiz funtzioaren eta zeramikaren arteko harmonia lortu nahi duen prozesua erabiltzen dute lanerako.

Zilargi: Naiara Izagirre azpeitiarrak eta Maddi Zabala donostiarrak osatzen dute Zilargi Bitxiak lantegia. 2014an abiarazitako ibilbide profesional laburrean, Artiola Artisautzaren guneak antolatutako *Argia oinarri* lehiaketaren *ex aequo* irabazleak izan dira. Aurkeztu zuten pieza, *Argilunak* izenekoak, argazkiak ateratzeko balio duen kamera ilun gisa ere erabil daitezkeen bitxi bat da. Laneko denbora gehiena piezak diseinatzeko erabiltzen dute.

Idoia Cuesta: Lasarten jaio eta Galizian bizi den artisau honek 1998an abiarazi zuen bere ibilbidea, saskigintzan eta ehungintzan. Orduz geroztik, hainbat espezialitatetako prestakuntza jaso du, eta Galiziako saskigintza tradizionala erabat aldatu du, materialak nahasiz eta koloreak erabiliz; gainera, saskigintzari beste erabilera batzuk aurkitzeko gai izan da, eta kontsumitzaile nahiz merkatu berriak lortu ditu.

Kolaborazio ugari egin ditu hainbat eremutako diseinugileekin. Haren produktuak Madrilgo Mercedes Benz Fashion Week pasarelan aurkeztu dituzte, diseinugile eta enpresa komertzial garrantzitsuen eskutik. Artisautzako sari nazionaletan, 2011n epaimahaiaren aipamen berezia jaso zuen Innova Kategorian, eta 2014an, berriz, Produktu Onenaren Saria, *Pandeira* izeneko bildumari esker. Loewe enpresarentzat ere lan egiten du.

Yolanda Sánchez: Artisau honek Bilbon dauka lantegia, eta pieza bakarrak sortzen ditu, zeta, artilea eta bestelako ehun naturalak erabiliz. Bilduma bakoitzean oso pieza gutxi egiten ditu, eta dagokion urtarora egokituak.

Azokan, *Artileko* proiektuko produktuak aurkeztuko ditu; proiektu hori Xabier Llordes diseinugilearekin gauzatu du, baterako sorkuntzan oinarrituta. Artisautza modu berri bat da, erabiltako materialen tradizioa eta diseinuen modernitatea uztartzea ardatz duena.

Josu Meabebasterretxea: Ibilbide luzeko hargina da, eta tamaina handiko lanetan espezializatuta dago. Era guztietako produktu tradizionalak sortzen ditu: armarriak, hilarriak, eguzki-ordulariak, etab. Jakin-nahi artistikoaren eta ikertzeko beharren ondorioz, harriari aplikatu dakioken teknika berri bat sortu du: esmaltea. Teknika horri esker, produktu sorta berria sortzen ari da, lanbidean duen maisutasuna eta diseinu berriak uztartuta.

Beste ekintzak batzuk: tailerren erakustaldiak

Forjaketa-Tailerra

Maiatzaren 1ean, ostiralean, Forjas Brun lan-tegiko artisauek egun osoko forjaketa-erakustaldia egin zuten azokaren kanpoko plazatxoan. Familia horrek zazpi belaunaldi daramatza forjaketa-lanetan, eta argindarrik gabe lan egiten du, sutegia XVIII. mendeko hauspo baten bidez elikatzen baita. Lau forjari aritu ziren lanean, antzina egiten zuten moduan burdina landuz. Hainbat forjaketa mota erakutsi zituzten, eta bolutak, birgoneatuak, bakailao-isatsak, zitori horiak, berokuntza bidezko soldadura eta akabera sorta zabala egin zituzten.

Surfeko Oholak

Maiatzaren 2an, larunbatean, arratsaldean, Eduardo Gómez "Peta" shaper edo ohol-egile hondarribiarrak eskaini zuen erakustaldia. Surfeko oholak eskuz eta neurrira egiten ditu, bezeroak eskatutakoaren arabera. Urte askoan atzerrian ibili ostean, 2011. urtean Belaskoenean ezarri du lantegia, Irunen, eta orduz geroztik han dihardu lanean. Surfean ibilbide luzea egingo duenez, "Petak" eza-gutza ugari dauka, eta pasio osoz lan egiten du, "arimadun" oholak eskaini ahal izateko bezeroei.

Pasai Donibaneko Saregileak

Azkenik, maiatzaren 3an, igandean, goizez, Pasai Donibaneko bi saregileren erakustaldia

izan zen. Joan zen mendearren hasieratik, saregileak arduratzen dira sareak prestatu eta konpontzeaz; izan ere, zeregin hori makinek egitea oso zaila da, ia ezinezkoa. Nagusiki emakumeek betetzen duten lan horren erakustaldia egin zuten.

Inaugurazioa

Azokaren irekiera ofiziala apirilaren 30ean izan zen, ostegunean, arratsaldeko 18:00etan. Lurdes Uranga Ereintza elkarteko lehendakariaren ongietorriaren ondotik, Foru Aldundiko Berrikuntzako, Landa Garapenerako eta Turismoko sailaren goi-teknikariak, Joseba Amondarain jaunak, Foru Aldundiak artisautzari eskaintzen dion laguntza eta garrantzia azpimarratu zuen. Azkenik, Erreterriako alkateak, Julen Mendoza jaunak, udalak azokarekin eta Artiolarrekin duen konpromisoa adierazi zuen eta azoka hau Erreterriako herriak berea egin duela adierazi.

II. Kartel lehiaketa

luz hasitako esperientzia baikorraren ondoren, Ereintzak II. Kartel lehiaketa antolatu du aurten ere, kartel irabazlearen bidez azokaren irudi berria agerian jartzeko. Eraitza ona izan da, bai aurkeztu diren kartelen kopuruarengatik eta bai aukeratu-tako kartel irabazleak (lehia bizian beste batzuekin) izan duen harrerarengatik. Irabazlea Nerea Ansa Bañuelos neska gaztea izan da "Artearekin etorkizuna landu" deritzan kartelarekin. 600 euroko saria eman zitzaion inaugurazio ekitaldiaren barruan.

Azokako sariak

Azken urteetan legez, Erreterriako Euskal Herriko Eskulangintza azokak bi sari banatu ditu artisaupartaiden artean: Artisau-produktuaren Kalitatearen saria eta Stand Onenaren saria. Bi sari horien helburua honako hau da: artisauek ahalegin berezia egitea kalitatezko produktuak sortzeko eta produktu horiek ahalik eta hobekien aurkezteko.

Artisau-produktuaren Kalitatearen saria: Azokan aurkeztutako pieza onena jasotzen du sari honek. Parametro hauek hartzen dira kontuan:

- Ikerketa eta esperimentazioa, bai materiale-tan, bai ekoizpen tekniketari.
- Diseinua eta estiloen berritasuna. Erabilgarritasuna.
- Kalitate artistikoa.
- Produktuaren lanketa eta akaberaren fintasuna.

Saria 350 eurokoa da, eta diploma bat ere bai. Epaimahaia hainbat arlotako profesionalak osatzen dute.

Aurtengo saria Iñaki Uribesalgo urnietarrak jaso du aurkeztu duen zurezko betaurreko bati esker. Interesgarria benetan artisauren honen ibilbidea. Zurgina ofizioz, lanik gabe geratu zen orain dela hiru bat urte. Egoera horretan, bere ofizioaren teknikak zurezko betaurrekoak egiteari egokitzea bururatu zitzaion. Berak dioenez, ikerketa askoren ondorioz lortu du betaurrekoak erortzerakoan hautsi edo beroarekin desitxuratu ez daitezen, diseinu grafikoaren ikastaro bat egin behar izan du, eskaintzen dituen modelo ezberdinak egin ahal izateko: eguzkitakoak, graduatuak, presbiziarako eta abar.

Hainbat egur eta tonu erabiltzen ditu bere produktuetan, eta 12tik 16 orduetara behar izaten ditu, batez beste, betaurreko bakoitza amaitzeko. Egurrezko 25 xafila elkarri itsatsiaz osatua dago betaurreko pare bakoitza eta beste fabrikatzaile batzuek laserra eta zenbakizko kontrola erabiltzen badituzte ere, Iñakik eskuz fabrikatzen ditu betaurrekoak.

Stand Onenaren saria: Stand onena osatzen duen artisauren ematen zaio sari hau eta aurkezpena eta kalitate estetikoaren hartzen dira aintzat. Saltokia atontzeko nork bere lehengaiak, amaitutako pro-

duktuak edota lanketa fasean dauden produktuak erabili beharko ditu.

Sari gisa 250 euro eta diploma jasotzen ditu irabazleak, eta dekorazioan nahiz erakusle-hoen dekorazioan espezialista diren profesionalak osatzen dute epaimahaia.

Aurtengo sariduna Galiziatik etorritako ROSA MÉNDEZ artisauna izan da. Beirazko bitxiak egiten dituen eta coruñar emakume honek prestakuntza-bide luzea egin du beira lantzeko tekniken arloan, diseinuaren arloan eta beste zenbait arlotan, eta estatuko erakusketa eta azoka nagusietan parte hartu du. 2010. urtean, finalista izan zen Artisautzako sari nazionalan, Produktu Onenaren sailean. Beste hainbat sari irabaziak ditu eta haren piezak salgai daude New Yorkeko Arte Modernoaren Museoan (MOMA) eta Europa eta Japoniako zenbait arte-galeriatan.

Bi saria hauek azokan bertan banatu ziren maiatzaren 2an, larunbat arratsaldean komunikabide guztiei eman zitzaizen sarien berria, irabazleek aipamen labur batekin.

Azken hitza

Ospatu berri dugu XXXVII. Euskal Herriko Esku-langintza azoka. Azoka egitea ahalbidetu duten guztiei eskerrak ematea bidezkoa dela iruditzen zaigu. Lehenik, parte hartu duten artisauren guztiei, bereziki kanpotik etorritakoei, zaila bazen ere, guztien artean aurtengo Azoka "bikaintasunaren" azoka bilakatu delako. Eskerrak, ere bai, urtez urte azokara hurbiltzen diren bisitariei, lana eta ardura eskaini dizkiguten komunikabideei, eta, nola ez, babesa eman diguten erakundeei: Gipuzkoako Foru Aldundiari, Errenteriako Udalari eta Kutxa Fundazioari. Bihoakie, berriro, guztiei, gure eskerrik beroena.